

OMAISHOIDON TUEN TOIMINTAOHJE

1.1.2022 alkaen

Kuntayhtymähallitus 14.12.2021 § 191
PoSa / Ikäihmisten palvelut /Sosiaali- ja perhepalvelut

Pohjois-Satakunnan peruspalveluky /
Sosiaali -ja perhepalveluiden/Ikäihmisten palveluiden tulosalueet

Sisällys

1. OMAISHOIDON TUEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ	3
2. OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN	3
3. PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA MYÖNTÄMISPERUSTEET	4
4. OMAISHOITAJAN SOVELTUVUUS	5
5. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA	6
6. HOITOPALKKIOIDEN MYÖNTÄMISPERUSTEET JA MAKSULUOKAT	6
7. PÄÄTÖS OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISESTÄ JA OMAISHOITOSOPIMUS	8
8. ASIAKASMAKSUT	9
9. OMAISHOIDON TUEN KESKEYTYKSET	9
10. OMAISHOITAJALLE JÄRJESTETTÄVÄ VAPAA	10
11. HOITOPALKKION MAKSAMINEN	11
12. OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN ja PURKAMINEN	12
13. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMAN JA OMAISHOITOSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN	12
14. OMAISHOITAJAN HOITOTEHTÄVÄÄ TUKEVAT PALVELUT	13
15. ASIAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	13

1. OMAISHOIDON TUEN TARKOITUS JA SISÄLTÖ

Omaishoidon tuella on tarkoitus mahdollistaa ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona asuminen sitä tukevina perus- ja erityispalveluineen.

Omaishoitoa määrittelee laki omaishoidon tuesta (937/2005). Lain 11§:n mukaan omaishoidon tuen järjestämisvastuu on hoidettavan kotikunnalla, joka sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan on velvollinen järjestämään hoidettavalle sosiaalipalveluja. Lain tarkoituksena on edistää hoidettavan edun mukaisen omaishoidon toteutumista turvaamalla hänelle riittävät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä hoidon jatkuvuus ja omaishoitajan työn tukeminen. Laissa omaishoidolla tarkoitetaan ikääntyneen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä hoidettavan kotona omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista.

Omaishoitolain 3§ sisältää omaishoidon tuen yleiset myöntämisedellytykset. Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät.

- Henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotioloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa.
- Hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis hoidettavan kotona vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palvelujen avulla.
- Hoitajan terveys, toimintakyky ja voimavarat vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia.
- Omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää.
- Hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva.
- Tuen myöntämisen arvellaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoidon tuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunta vastaa. Kunta päättää, missä laajuudessa se järjestää omaishoidon tukea ja kuinka paljon se osoittaa määrärahoja hoitopalkkioihin ja palveluihin. Pohjois-Satakunnan peruspalvelukuntayhtymä (PoSa) myöntää omaishoidon tukea, jos tässä toimintaohjeessa olevat myöntämiskriteerit täyttyvät. Omaishoidon tuki suunnataan ensisijaisesti niille, joilla hoidon, hoivan, ohjauksen ja/tai valvonnan tarve on runsain.

2. OMAISHOIDON TUEN HAKEMINEN

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti omaishoidon tuen hakemuksella, jota on saatavissa PoSan internet-sivuilla osoitteessa www.eposa.fi, PoSan peruspalvelukeskuksista sekä ikäihmisten palvelukeskuksesta. Hakemus palautetaan postitse hakemuksessa olevaan osoitteeseen.

Hakemuslomakkeeseen tulee tarvittaessa liittää ajan tasalla oleva lääkärinlausunto (C tai B), muu lääkärin antama selvitys tai muu asiantuntijalausunto, josta ilmenee hoidon sitovuus ja vaativuus.

3. PALVELUTARPEEN ARVIOINTI JA MYÖNTÄMISPERUSTEET

Omaishoito on osa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta. Omaishoidon tuen ratkaisu perustuu aina arvioon omaishoitotilanteen kokonaisuudesta, jossa otetaan huomioon myös asiakkaan sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve. Arviota tehtäessä huomioidaan myös muut vaihtoehtoiset ja täydentävät tavat järjestää asiakkaan tarvitsemat palvelut. Ratkaisua tehtäessä lähtökohtana on asiakkaan hyvä ja laadukas kotihoito. Asiakkaan oma tahto pyritään aina ottamaan huomioon tehtäessä päätöstä hoitojärjestelyistä.

Omaishoidon tuen myöntäminen pohjautuu sekä omaishoitajan että omaishoidettavan toimintakyvyn ja voimavarojen arviointiin. Arviointi koostuu kotikäynnillä tehtävästä omaishoidettavan ja omaishoitajan haastattelusta, havainnoinnista sekä toimintakyvyn arvioinnista. Omaishoidon tuen päätöksenteossa hyödynnetään tarvittaessa lääkärinlausuntoja ja muita hoitoisuuteen liittyviä asiantuntijalausuntoja. Diagnoosi pelkästään ei aina kuvaa asiakkaan todellista toimintakykyä tai hoidon ja huolenpidon tarvetta, minkä vuoksi niiden tarve ja sitovuus tulee arvioida aina asiakkaan toimintakyvyn kautta.

Arvioinnissa voidaan käyttää apuna erilaisia toimintakykyä kuvaavia mittareita. Lasten ja nuorten omaishoidon tuen arvioinnissa huomioidaan lapsen ja nuoren ikätasoa vastaava päivittäinen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta. Lasten ja nuorten omaishoidon tukea kohdennetaan pääsääntöisesti niiden vammaisten ja sairaiden lasten ja nuorten omaishoitoon, joilla hoito terveeseen saman ikäiseen lapseen tai nuoreen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Arviointi tehdään kokonaisvaikutusten, ei yksittäisten diagnoosien perusteella. Alle 3-vuotiaalle lapselle tukea voidaan myöntää pääsääntöisesti vain silloin, kun kysessä on vaikeavammainen tai pitkäaikaissairas lapsi. Alle 18-vuotiaiden lasten toimintakyvyn arvioinnissa voidaan käyttää esim. sairaan lapsen toimintakyvyn arviointi- ja hoitoisuusluokitus –lomaketta. Päätöstä tehtäessä huomioidaan omaishoitoperheen kokonaistilanne ja hoidon sitovuus.

Hoitopalkkiossa otetaan huomioon omaishoidon tuen ohella annettavat muut PoSan järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut ja ne voivat vähentää hoitopalkkiota. Omaishoidon tuen palkkiota maksetaan vain erityisistä syistä, mikäli kotihoidon käyntejä on myönnetty runsaasti tai/ja henkilökohtaista apua on myönnetty enemmän kuin 30 tuntia/kk.

Hoivan, hoidon ja palveluiden tulee kohdistua hoidettavan henkilökohtaisiin tarpeisiin, pelkkä kodinhoidollinen ja/tai asiointipalveluiden tarve eivät yksinään mahdollista omaishoidon tuen myöntämistä. Omaishoidontukea ei ole myöskään tarkoitettu kattamaan omaishoidettavan hoidosta aiheutuneita kuluja (esim. lääke- tai terveydenhuollon kulut).

Kotona tapahtuva hoito korvaa ympärivuorokautisen hoidon tai tuetun asumisen tai huomattavan henkilökohtaisen avustajapalvelun tai kotihoidon palvelujen määrän ja hoito on ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin sitovaa. Arvioinnissa otetaan huomioon perheen tavanomaiset sisäiset vastuut, kuten aviopuolisoiden tavanomainen toistensa auttaminen tai vanhempien / lasten tavanomainen lastensa /vanhempiensa auttaminen.

4. OMAISHOITAJAN SOVELTUVUUS

Omaishoitajan tulee olla hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö. Omaishoitajaksi hakeutuvan henkilön tulee pääsääntöisesti olla 18 vuotta täyttänyt sekä elämäntilanteensa, terveytensä ja toimintakykynsä puolesta soveltuva omaishoitajaksi. Hänen tulee kyetä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta. Omaishoidon tukea ei myönnetä, jos hoitajalla on päivittäisiä toimintoja haittaava dementoiva sairaus tai mielenterveyden ongelma. Omaishoidon tukea ei myönnetä, mikäli hoitajalla on päihteiden väärinkäyttöä tai jos hoitajan terveydentila rajoittaa häntä toimimasta omaishoitajana, vaikka rinnalle voitaisiin järjestää riittävä määrä hoidettavalle tulevia palveluja ja tukea. Hoitajan soveltuvuudesta hoitotyöhön voidaan edellyttää lääkärin tai muun sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijan lausuntoa, jossa asiantuntija toteaa soveltuvuuden omaishoitajaksi.

Hoidettavan tulee hyväksyä omaishoitaja hoitajakseen. Omaishoitajan soveltuvuus arvioidaan säännöllisin väliajoin hoito- ja palvelusuunnitelman tarkistamisen yhteydessä, vähintään kerran vuodessa. Omaishoitaja ei pääsääntöisesti voi toimia saman hoidettavan henkilökohtaisena avustajana, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vammaisen edun mukaisena.

Omaishoidon tuen jakaminen kahdelle hoitajalle

Jos vastuu hoidettavan omaishoidosta jakautuu kahden omaishoitajan kesken, voidaan omaishoidon sopimus laatia poikkeustilanteessa myös useamman kuin yhden omaishoitajan kanssa. Tällöin hoitopalkkio jaetaan hoitajien kesken.

Esimerkiksi jos hoidettavan lapsen tai nuoren vanhemmilla on yhteishuoltajuus ja hän asuu vuoroviikoin kummankin vanhemman luona, voidaan omaishoidon tuki järjestää siten, että hoitopalkkiosta 50 % maksetaan toiselle vanhemmalle ja 50 % toiselle vanhemmalle. Tällöin omaishoidon sopimus tehdään kummankin omaishoitajan (esim. kummankin vanhemman) kanssa. Tällöin myös omaishoidon tuen vapaat katsotaan käytetyksi silloin kun omaishoidettava on hoidossa toisen omaishoitajan luona.

Jakaminen on sovellettavissa myös ikääntyneen omaishoidon järjestämisessä. Hoitopalkkio jaetaan suhteessa hoitovastuuseen.

Mikäli tulee toimintaohjeen mukaisia yli 3 vrk kestäviä keskeytyksiä, kyseisen kuukauden normaalia pienempi palkkio puolitetaan kummallekin omaishoitajalle, riippumatta siitä, kumman hoitajan hoitovuorokausien aikana keskeytys on tapahtunut.

Palkkion maksamisen edellytyksenä on kuukausi-ilmoituksen palauttaminen: mikäli vain toinen omaishoitaja on palauttanut kuukausi-ilmoituksen, hänelle maksetaan palkkio ja toisen omaishoitajan palkkion maksu jää odottamaan kuukausi-ilmoituksen palauttamista huomioiden kuitenkin, että omaishoidon tukea maksetaan enintään kahden kuukauden ajalta takautuvasti, mikäli kuukausi-ilmoituksia on jäänyt toimittamatta ajallaan.

Mikäli hoitojärjestelyt muuttuvat, omaishoidon tuen jatko arvioidaan aina erikseen.

5. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMA

Omaishoidon tuen arviointikäynnillä laaditaan omaishoidettavalle hoito- ja palvelusuunnitelma mm. hoitajan antamasta hoidosta ja hoidettavan tarvitsemista muista palveluista.

Suunnitelmaan kirjataan omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö, muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden määrä ja sisältö, omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö, sekä miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana. Hoito- ja palvelusuunnitelmasta lähetetään kopio omaishoidettavalle.

6. HOITOPALKKIOIDEN MYÖNTÄMISPERUSTEET JA MAKSULUOKAT

Omaishoitajalle maksettavan hoitopalkkion suuruus määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Hoitopalkkiossa otetaan huomioon omaishoidon ohella annettavat muut PoSan järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut ja ne voivat vähentää hoitopalkkiota. Hoitopalkkion määrää tarkistetaan kalenterivuositain julkisten alojen eläkelain (81/2016) 94 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella. Omaishoidon tuen indeksikorotukset lisätään vuosittain palkkioihin ilman sopimuksen uusimista.

I Maksuluokka

Paljon päivittäistä hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevat henkilöt.

Hoitopalkkio: 1.1.2022 alkaen on 488,93 €/kk.

Omaishoidon tuki on tehostetun kotihoidon tai ympärivuorokautisen asumispalvelun vaihtoehto.

Aikuiset (yli 18-vuotiaat):

Hoidettava tarvitsee säännöllisesti ja päivittäin apua, ohjausta ja valvontaa useissa henkilökohtaisissa toiminnoissa (pukeminen, peseytyminen, henkilökohtainen hygienia ja hoito, lääkitys ja erikoishoidot, ruokailu, liikkuminen, kommunikointi). Muistisairailta jatkuva valvonta ja ohjaus päivittäisissä toiminnoissa. Hoito ja huolenpito ovat vaativaa ja sitovaa vähäisiä keskeytyksiä lukuun ottamatta (**vähäinen keskeytys on enintään 7 tuntia/vrk**). Hoidettavalla ei yleensä ole yöllistä avuntarvetta tai avuntarve öisin on vähäinen. Hoidettavalle suositellaan haettavaksi Kelan eläkettä saavan hoitotukea. Ilman omaishoitajaa hoidettava tarvitsisi runsaasti kotihoidon palveluja tai muuta hoitoa ja/tai valvontaa. Hoidettavan hoitamiseen on mahdollista saada tukea kotihoidolta, mutta päävastuu hoidosta kuuluu omaishoitajalle.

Aikuisten hoidon tarvetta ja sitovuutta arvioidaan erillisillä toimintakykykartoitukseen tarkoitetuilla mittareilla mm. RaVa ja MMSE.

Rava-indeksi: pääsääntöisesti 2.5 – 3.09

MMSE: muistamattomilla 12 – 17, keskivaikea dementia

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat):

Arvioinnissa otetaan huomioon lapsen ikätasosta poikkeava päivittäinen hoidon, huolenpidon, ohjauksen ja / tai valvonnan tarve. Lisäksi arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja, sosiaaliseen kanssakäymiseen liittyviä taitoja ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarvetta sekä avuntarvetta niissä.

Jotta omaishoidon tuelle asetetut kriteerit täyttyisivät, tulee hoidettavan olla lähes kaikissa henkilökohtaiseen hoitoon liittyvissä toimenpiteissä toisen henkilön varassa (ruokailu, pukeutuminen, peseytyminen, henkilökohtainen hygienia) eikä hoidettava selviä itsenäisesti ikätasoon liittyvistä arkitoimista. Häntä ei voi jättää yksin ilman valvontaa sisällä ja / tai ulkona. Hoito sitoo hoitajan lähes koko vuorokauden lyhyitä keskeytyksiä lukuun ottamatta. Alle 18-vuotiailla omaishoidon tuen suuntaa antavana myöntämiskriteerinä voidaan käyttää hoitoisuuspisteitä, joiden tulee pääsääntöisesti olla tasolla 20–29.

II Maksuluokka

Runsasta päivittäistä hoitoa, huolenpitoa ja valvontaa tarvitsevat henkilöt

Hoitopalkkio: 1.1.2022 alkaen 679,01 €/kk

Omaishoidon tuki on ympärivuorokautisen asumispalvelun vaihtoehto.

Aikuiset (yli 18-vuotiaat):

Hoidettava tarvitsee lähes ympärivuorokautista hoitoa ja huolenpitoa sekä jatkuvaa apua tai läsnäoloa päivittäisissä toiminnoissa (wc-asiointi, pukeminen, peseytyminen, henkilökohtainen hygienia ja hoito, lääkitys ja erikoishoidot, ruokailu, liikkuminen, kommunikointi). Muistisairailta jatkuva valvonta ja ohjaus päivittäisissä toiminnoissa. Hoidettava tarvitsee hoitoa ja huolenpitoa myös yöaikaan. Yöaikaan tarvittava hoito ja huolenpito ovat toistuvia ja jatkuvaluonteisia. Hoidettavalle suositellaan haettavaksi Kelan eläkettä saavan hoitotukea. Ilman omaishoitajaa hoidettava tarvitsisi ympärivuorokautista hoitoa eikä pystyisi asumaan kotona muiden palvelujen avulla. Hoidettavalla on oikeus kotihoidon palveluihin, mutta päävastuu hoidosta on omaishoitajalla.

Aikuisten hoidon tarvetta ja sitovuutta arvioidaan erillisillä toimintakykykartoitukseen tarkoitetuilla mittareilla mm. RaVa ja MMSE.

RaVa: pääsääntöisesti 3.1 tai yli

MMSE: muistamattomilla alle 12

Lapset ja nuoret (alle 18-vuotiaat):

Hoitoisuuden arviointi kuten I hoitoisuusryhmässä.

Hoito on ympärivuorokautista sekä vaativaa ja hoidettava tarvitsee useita apuvälineitä mm. liikkumiseen, siirtymisiin, kommunikointiin, hoitotoimenpiteisiin, kuntoutukseen. Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvaa tai jatkuvaa apua päivittäisissä toiminnoissa (ruokailu, peseytyminen, pukeutuminen, henkilökohtainen hygienia, lepo, liikunta, kommunikointi) ja runsaasti hoitoa ja huolenpitoa myös yöaikaan.

Tähän maksuluokkaan kuuluva omaishoidon tuki on kohdennettu vaikeasti vammaisen tai sairaan lapsen tai nuoren hoitoon. Hoitotyö on luonteeltaan erittäin vaativaa ja sitovaa. Hoidettavan selviytyminen päivittäisissä toiminnoissa on täysin riippuvainen hoitajasta. Alle 18-vuotiailla arvioinnin tukena käytettyjen hoitoisuuspisteiden tulee puolestaan olla pääsääntöisesti tasolla 30–40.

III Maksuluokka

Raskaan siirtymävaiheen tuki

Hoitopalkkio: 1.1.2022 alkaen 847,22 €/kk

Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne, siirtyminen ympärivuorokautisesta hoidosta kotiin tai toipuminen vakavasta onnettomuudesta. Hoitoajan voidaan arvioida olevan kestoltaan noin puoli vuotta tai sitä lyhempi.

Hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen hoitopalkkio voidaan maksaa, jos omaishoitaja on hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana lyhytaikaisesti estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä tai päätoimista opiskeluaan. Edellytyksenä on, ettei hoitajalla ole tältä ajalta vähäistä suurempia tuloja, oikeutta sairausvakuutuslain 1224/2004 10 luvun mukaiseen erityishoitorahaan eikä oikeutta vuorotteluvapaalain 1305/2002 § 13 mukaiseen vuorottelukorvaukseen.

Rava : 3.5 tai yli

Omaishoidettavan saattohoito

Saattohoitopäätös toimii perusteena tuen myöntämiselle. Kirjallinen hakemus (hoitaja / hoidettava), johon liitteeksi lääkärin epikriisi saattohoitopäätöksestä. Asiakkaan luokse tehdään tarpeen mukaan kotikäynti. Omaishoidon tuki myönnetään samasta päivästä, kun asiakkaalle on tehty päätös saattohoidosta.

Hoitopalkkioita maksuluokissa II ja III voidaan alentaa yhdellä maksuluokalla, mikäli

- Asiakkaalle on myönnetty henkilökohtainen avustaja keskimäärin yli seitsemän (7) tuntia päivässä ja omaishoidon tarve on vuorokauden aikana vähäistä.
- Mikäli hoidettava saa runsaasti muita sote-palveluja esim. säännöllinen vuorohoito kaksi (2) viikkoa/kk tai runsaasti kotihoidon palvelutunteja (20 h/kk).

7. PÄÄTÖS OMAISHOIDON TUEN MYÖNTÄMISESTÄ JA OMAISHOITOSOPIMUS

Omaishoidon tukea maksetaan aikaisintaan hakemuskuukautta seuraavan kuukauden alusta. Omaishoidon tuesta tehdään viranhaltijapäätös, josta käy ilmi, mikä hoitopalkkio on myönnetty, mistä lukien ja mihin saakka. Viranhaltijapäätökseen tyytymättömän on mahdollista tehdä oikaisuvaatimus. Valitusaika on 30 vrk päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksenhakuohjeet ovat päätöisasiakirjoissa.

Myönteisen omaishoidon tuen päätöksen jälkeen laaditaan omaishoitosopimus, joka on PoSan ja omaishoitajan allekirjoittama toimeksiantosopimus. Sopimuksessa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Tiedot omaishoitajan oikeudesta lain mukaisiin vapaapäiviin kirjataan myös omaishoitosopimukseen. Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen PoSaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoitajan eläketurvasta säädetään Julkisten alojen eläkelaislaissa (82/2016). Tuesta peritään alle 68-vuotiailta TEL - vakuutusmaksu. Omaishoitaja on vakuutettu Työtapaturma- ja ammattilain (459/2015) 3§ mukaisesti PoSassa.

Hoitopalkkio suoritetaan omaishoitajalle. Hoitopalkkio on veronalaista tuloa, josta toimitetaan ennakonpidätys ja peritään työntekijän eläkemaksu. Omaishoitajan tulee pyytää Verohallinnosta verokortti omaishoidon palkkion maksatusta varten.

Palkkio voidaan maksaa alennettuna omaishoitajan pyynnöstä (esim. eläkkeeseen vaikuttava tuloraja). Hoitopalkkio saattaa vaikuttaa muihin sosiaaliturvaetuuksiin. Hoitajan tulee itse ennen sopimuksen tekoa tarkistaa etuuden maksajalta tuen vaikutus saamiinsa etuuksiin.

Omaishoitopäätös on voimassa toistaiseksi. Erityisestä syystä sopimus voidaan tehdä määräaikaisena.

8. ASIAKASMAKSUT

Sosiaalihuoltolain 56 §:n mukaan omaishoidettavalle myönnettyistä sosiaalipalveluista voidaan periä maksuja kuten laissa ja asetuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista säännellään. PoSa perii osana omaishoidon tukena annettavista palveluista samat maksut kuin sosiaali- ja terveysterveystyöpalveluista muutenkin peritään. Omaishoitajan lakisääteisen vapaan (Omaishoitolaki 937/2005 4 § 1 mom.) ajalta annettavista palveluista voidaan periä vuorokausimaksuna Sosiaali- ja terveysministeriön kulloinkin vahvistama omaishoidon hoitopäivähinta, joka ei kerrytä terveydenhuollon maksukattoa. Palvelua voi olla palveluseteli, sijaisomaishoito, kotihoito, lyhytaikainen ympärivuorokautinen hoito sosiaalihuollon yksikössä tai muussa toimintayksikössä annettava päivä- tai yöhoito, perhehoito, erityishuoltona annettu yksilöllinen hoito tai muu huolenpito. Palvelu korvaa omaishoitajan hoitoa ja huolenpitoa. Hoidettava vastaa itse palvelu- ja hoitopäivämaksuistaan.

9. OMAISHOIDON TUEN KESKEYTYKSET

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon keskeytyksistä PoSalle omaishoidon kuukausi-ilmoituksella, jolla ilmoitetaan hoidettavan läsnäolopäivät sekä hoitajan poissaolopäivät.

9.1. Omaishoidon tuen säännölliset, ennalta sovitut keskeytykset

- Hoidettavan ollessa poissa kotoa yli kolme (3) vuorokautta kuukaudessa (esim. tilapäinen hoitojakso) hoitopalkkiota alennetaan ylimenevien päivien verran.
- Lakisääteisiä vapaapäiviä ei lasketa poissaolopäiviksi, eikä niiden viettäminen vähennä hoitopalkkion määrää.
- Hoidon keskeytyessä hoitopalkkio saadaan jakamalla kuukausipalkkio kuukauden päivien lukumäärällä ja kertomalla hoitajan tekemien hoitopäivien määrällä.

9.2. Omaishoidon tuen tilapäiset, ei-ennalta sovitut keskeytykset

- Hoitopalkkion maksaminen keskeytetään heti, jos hoito keskeytyy hoitajasta johtuvasta syystä.
 - Poikkeuksena lyhytaikainen (1 kk / 30 vrk) poissaolo, jonka ajaksi hoitaja järjestää omatoimisesti korvaavan hoitajan
- Omaishoidon keskeytyspäivä katsotaan toteutuneeksi omaishoidon päiväksi ja keskeytys katsotaan alkaneen vasta seuraavana päivänä (= ensimmäinen poissaolopäivä).
- Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksamisen keskeytyksessä noudatetaan seuraavia periaatteita:
 - Omaishoidon keskeytyspäivä katsotaan toteutuneeksi omaishoidon päiväksi ja keskeytys katsotaan alkaneen vasta seuraavana päivänä (= ensimmäinen poissaolopäivä).
 - Hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua em. ensimmäisestä poissaolopäivästä lukien.
 - Lyhytaikainen (alle 1 kk/30 vrk) sairaalajakso ei keskeytä palkkion maksua.

10. OMAISHOITAJALLE JÄRJESTETTÄVÄ VAPAA

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kaksi vuorokautta kalenterikuukautta kohti. Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin (Laki omaishoidon tuesta 937/2005 4§).

Omaishoitajalle järjestettävän vapaan tavoitteena on tukea omaishoitajan jaksamista ja siten varmistaa omaishoidon laatu. Lakisääteisen vapaan pitäminen ei vähennä hoitopalkkion määrää.

Lain omaishoidon tuesta (937/2005) 4 § mukaan kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Laissa ei tarkemmin määritellä, minkälaisina palveluina omaishoidon vapaata järjestetään, vaan tämä on kunnan päätettävissä. Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan, miten hoidettavan hoito järjestetään vapaan aikana.

- Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata kolme (3) vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hoidettava on ollut kotihoidossa vähintään 15vrk/kk.
 - Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta.
- Omaishoitajalle ei kerry vapaa-oikeutta, mikäli hoidettava on ollut kotihoidossa 14vrk/kk tai vähemmän
- Vapaapäivät voi pitää, kun lomaoikeus on kertynyt. Vapaapäivät voi aikaisintaan pitää sopimuksen myöntämisestä seuraavana kuukautena. Vapaapäiviä voi kerätä ja pitää niitä yhtäjaksoisesti. Vapaapäivät tulee pitää kalenterivuositain seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä. Vapaan pitäminen ei vaikuta hoitopalkkioon eikä vähennä uusien vapaiden kertymistä.
- Vapaan aikaisen hoidon tilaamisesta / järjestämisestä ja omaishoidon vapaiden pitämisestä vastuu on omaishoitajalla. Jos omaishoidon vapaat järjestetään ennalta sovitulla lyhytaikaisella hoitojaksolla perhehoidossa tai palveluasumisessa tulee omaishoitajan ilmoittaa lakisääteisten vapaiden pitämisestä varattaessa aikaa omaishoidettavaa hoitamaan yksikköön.
- Poikkeustilanteessa omaishoidon vapaat voidaan pitää myös äkillisen tilapäisen hoitajasta / hoidettavasta johtuvan keskeytyksen aikana, jos omaishoidettava on asumispalveluissa.
- Jos omaishoidon vapaat on järjestetty palvelusetelillä, omaishoidon päättyessä myös palvelusetelien voimassaolo päättyy.
- Hoitajan tulee ilmoittaa pitämänsä vapaapäivät omaishoidon kuukausi-ilmoituksella.
- Erikseen omaishoitajan kanssa voidaan sopia, että omaishoitaja pitää oikeutetut vapaansa useampana alle vuorokauden pituisena jaksana, vapaat voidaan jakaa sopimuksella esim. 3 x 8 h mittaisiksi jaksoiksi.

10.1. Asumispalveluyksikkö

- Tilapäinen hoito asiakkaalle soveltuvassa asumispalveluyksikössä.
- Yksi vapaapäiväoikeus oikeuttaa yhden vuorokauden mittaiseen hoitoon palveluasumisyksikössä. Hoitovuorokaudella tarkoitetaan saapumisajankohdasta seuraavaa maksimissaan 24 tunnin jaksoa.
- Omaishoidettava maksaa toteutuneista hoitopäivistä lakisääteisen omavastuun.

10.2. Sijaisomaishoito toimeksiantosopimuksella

- Sijaishoito järjestetään omaishoidettavan kotiin siten, että kotiin palkataan omaishoitajan ja -hoidettavan itsensä valitsema henkilö omaishoitajan vapaan ajaksi. Sijaisen ei tarvitse olla hoidettavan omainen tai

muu läheinen. Omaishoitajan sijaista koskevat samat vaatimukset kuin varsinaiseksi omaishoitajaksi hyväksyttävää henkilöä.

- Jos omaishoitajan vapaat järjestetään omaishoidon sijaisen avulla, sijaiselle maksetaan palkkio, joka vastaa hoidon sitovuutta ja vaativuutta. Palkkio maksetaan vain toteutuneista omaishoitajan vapaapäivistä
I ja II maksuluokka 44,05 € / vapaapäivä
III maksuluokka 66,08 € / vapaapäivä
- Sijaisopimus tulee olla voimassa ajanjaksolta, jolloin vapaita pidetään.
- Sijaisomaishoitajan tulee toimittaa oma kuukausi-ilmoituksensa toteutuneilta sijaisuuspäiviltä.
- Lakisääteiset vapaat on pidettävä kunkin toimeksiantosopimuksen voimassaoloaikana, kuitenkin siten, että edelliseltä vuodelta kertyneet omaishoidon vapaat on pidettävä seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

10.3. Perhehoito

- Tilapäinen hoito asiakkaalle soveltuvassa perhekodissa
- Yksi vapaapäiväoikeus oikeuttaa yhden vuorokauden mittaiseen hoitoon perhekodissa. Hoitovuorokaudella tarkoitetaan saapumisajankohdasta seuraavaa maksimissaan 24 tunnin jaksoa.
- Omaishoidettava maksaa toteutuneista hoitopäivistä lakisääteisen omavastuun.

10.4. Omaishoidon tuen palveluseteli

- Omaishoitaja voi valita omaishoidon lakisääteisten vapaapäivien käyttötavaksi palvelusetelin.
- Palvelusetelillä ostettu palvelu on tarkoitettu tukemaan omaishoitajan jaksamista omaishoidettavalle tehdyn palvelusuunnitelman mukaisesti.
- Omaishoidon palveluseteli myönnetään korkeintaan kolmen (3) omaishoidon vapaapäivän arvolla toteutunutta omaishoitokuukautta kohden. Yhtä vapaapäivää vastaavan palvelusetelin arvo on 87 euroa.
- Palvelusetelistä ei peritä omavastuuta asiakkaalta, vaan asiakas maksaa setelin arvon ylittävän osuuden suoraan palveluntuottajalle.
- Palveluseteli myönnetään PoSan hyväksymältä yksityiseltä palveluntuottajalta ostettaviin hoivapalveluihin.
- Palveluntuottajien luettelo on nähtävissä sivustolla www.parastapalvelua.fi.

11. HOITOPALKKION MAKSAMINEN

Hoitopalkkion maksamisen edellytyksenä on **allekirjoitetun omaishoidon sopimuksen palauttaminen** sekä **kuukausi-ilmoituksen huolellinen täyttäminen ja palauttaminen allekirjoitettuna aina seuraavan kuukauden ensimmäiseen arkipäivään mennessä lomakkeessa olevaan osoitteeseen.**

Omaishoidon tukea maksetaan **enintään kahden kuukauden ajalta takautuvasti, mikäli kuukausi-ilmoituksia on jäänyt toimittamatta ajallaan.**

Lomakkeella ilmoitetaan hoitajasta ja hoidettavasta johtuvat keskeytykset, hoitajan pitämät lakisääteiset vapaat, omaishoidon sijaista koskevat tiedot sekä omaishoidon päättymisen.

Omaishoidon tukena maksettava palkkio maksetaan omaishoitajalle kuukausittain kuukauden 15. päivänä tai kuukauden viimeisenä pankkipäivänä jälkikäteen.

12. OMAISHOITOSOPIMUKSEN IRTISANOMINEN ja PURKAMINEN

- PoSa voi irtisanoa omaishoitosopimuksen päättymään aikaisintaan irtisanomista seuraavan kahden (2) ja omaishoitaja irtisanomista seuraavan yhden (1) kuukauden kuluttua.
- Omaishoitajan irtisanoutuessa tehtävästään irtisanomisilmoitus tulee toimittaa kirjallisesti omaishoidon tuesta vastaavalle viranhaltijalle.
- Irtisanomisajalta kertyy omaishoidon vapaapäiviä. Kertyneet vapaat on pidettävä sopimuksen voimassaoloaikana.
- Jos sopimuksen jatkaminen vaarantaa hoidettavan tai omaishoitajan terveyden tai turvallisuuden, sopijapuolet voivat purkaa sopimuksen välittömästi.
- Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy välittömästi sen kuukauden lopussa, kun hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi (asumispalvelupäätös, kuolema).
- Hoidettavan menehtyessä palkkio maksetaan kuluvan kuukauden loppuun saakka.

Oleskelu ulkomailla:

Omaishoidon tuki ja hoitopalkkio ovat lakisääteisiä sosiaalipalveluja, jotka eivät ole ulkomailla järjestettäviä, eivätkä ulkomaille maksettavia etuuksia. Korkeintaan kolmen (3) kuukauden kestävä ulkomaan- tai lomamatka ei vaikuta palkkion maksamiseen. Poikkeama tästä edellyttää perusteltua terveydellistä syytä ja erillistä tukipäätöstä. Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon tuista vastaavalle työntekijälle, jos matkustaa ulkomaille yhtä (1) kuukautta pidemmäksi ajaksi. Epäselvissä tapauksissa PoSa voi myös irtisanoa omaishoitosopimuksen. Irtisanomisaika on PoSan puolelta kaksi (2) kuukautta. Tukea voi hakea uudelleen, kun omaishoitaja ja hoidettava palaavat kotimaahan.

13. HOITO- JA PALVELUSUUNNITELMAN JA OMAISHOITOSOPIMUKSEN TARKISTAMINEN

Hoito- ja palvelusuunnitelmaa tarkistetaan pääsääntöisesti vuosittain ja aina, kun hoidon tarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Omaishoitosopimuksen jatkuminen edellyttää palvelusuunnitelman päivittämistä. Päivittäminen tapahtuu pääsääntöisesti kotikäynneillä asiakkaan luona. **Omaishoitajalla on velvollisuus** ilmoittaa näistä muutoksista omaishoidon tuista vastaavalle palveluohjaajalle tai muulle maksupäätöksen tehneelle viranhaltijalle.

Mikäli omaishoitopalkkiota myönnettäessä tai maksettaessa on annettu virheellisiä tietoja tai omaishoitaja laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, voidaan myönnetty palkkio lakkauttaa ja suoritettut erät peritään takaisin.

Muutokset hoitopalkkion tukiluokassa tulevat voimaan yhteydenotosta/vireillepanosta aikaisintaan seuraavan kalenterikuukauden alusta.

14. OMAISHOITAJAN HOITOTEHTÄVÄÄ TUKEVAT PALVELUT

Omaishoitolain mukaan järjestetään tarvittaessa uusille omaishoitajille infotilaisuuksia. Infossa annetaan perustietoa omaishoitajuudesta. Omaishoitajan valmennuksen tavoitteena on tukea omaishoitajuutta sekä kehittää omaishoitajaksi ryhtyvän henkilön valmiuksia omaishoitajana toimimisessa. Valmennuksiin kutsutaan kulloisellakin ajanjaksolla myönteisen päätöksen saaneet uudet omaishoitajat.

14.1. Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukset

PoSa järjestää omaishoitajille hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia. Tarve tarkastuksille ja muille palveluille arvioidaan osana palvelutarpeen arviointia ja kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan. Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 1) kohdan perusteella.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on omaishoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla omaishoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja. Tarkastukset ovat omaishoitajalle vapaaehtoisia.

Omaishoidosta vastaava työntekijä ohjaa omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen. Hyvinvointi- ja terveystarkastus ei ole välttämättä tarpeellinen esimerkiksi silloin, kun omaishoitaja on työterveyshuollon piirissä tai kun kyseessä on lyhytaikainen omaishoito.

Tarkastuksessa voi käydä kahden (2) vuoden välein. Hyvinvointi- ja terveystarkastusajan terveydenhoitajalle voi varata puhelimitse Kankaanpäässä Hyvinvointikeskuksesta tai muiden kuntien osalta peruspalvelukeskuksista. Varauksen yhteydessä on ilmoitettava varaavansa aikaa omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastukseen. Erityisistä syistä voidaan tehdä omaishoitajan hyvinvointia tukeva käynti myös kotiin.

14.2. Omaishoidon muut tukipalvelut

Infotilaisuuksien lisäksi omaishoitajille voidaan tarjota Ovet-valmennusta yhteistyössä omaishoitoyhdistyksen sekä muiden kolmannen (3) sektorin toimijoiden (esim. seurakunta) kanssa. Näihin valmennuksiin voidaan kutsua myös kielteisen omaishoitopäätöksen saaneita asiakkaita. Omaishoitajille voidaan tarjota myös koulutusta eri aihepiireistä tarpeen mukaan. Vertaistuen organisoinnissa sekä virkistys- ja leiritöiminnässä yhdistyksillä on merkittävä rooli. Kokemusasiantuntijat voivat antaa mitä parhaita tukea arjen ongelmatilanteissa. Vertaistukea voi saada myös esimerkiksi omaishoitajien omassa Facebook-ryhmässä.

15. ASIAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Julkisten alojen eläkelaki (82/2016)

Laki omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta 511/2016

Laki omaishoidon tuesta 937/2005

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992

Pohjois-Satakunnan peruspalveluky /

Sosiaali- ja perhepalveluiden/Ikähämisten palveluiden tulosalueet

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä 569/ 2009
Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 380/1987
Perhehoitolaki 263/2015
Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
Työtapaturma- ja ammattitautilaki 459/2015

OMAISHOIDON YHTEYSTIEDOT

Hakemukset ja kuukausi-ilmoitukset

Yli 65-vuotiaat

PoSa / Ikäihmisten palvelukeskus
Omaishoidon tuki yli 65v.
Keskuskatu 42
38700 Kankaanpää

Alle 65-vuotiaat

PoSa
Omaishoidon tuki alle 65v.
PL 46
38701 Kankaanpää

Kuukausi-ilmoitukset voi lähettää myös sähköpostitse:

Yli 65-vuotiaat:

riitta.leppanen(at)eposa.fi, elina.lahtinen(at)eposa.fi

Alle 65-vuotiaat:

toimisto.virastotalo(at)eposa.fi